

ПЫТАННІ І ЗАДАННІ ДЛЯ АБАГУЛЬНЕННЯ

1. Доўгі час беларуская літаратура XX стагоддзя ацэньвалася і характарызавалася як сялянская. Якімі аргументамі карысталіся літаратуразнаўцы і крытыкі, так яе называючы? Прозвішчы вядомых вам беларускіх і рускіх пісьменнікаў мінулага стагоддзя ўпішыце ў таблицу па ніжэй прыведзеным узору. Ці пацвярджае схема назіранні і вывады знаўцаў слоўнага мастацтва?

Прозвішча пісьменніка	Паходжанне	Тэматычны змест творчасці	Пацвярджаецца думка навукоўцаў	Пярэчыць думцы навукоўцаў
Янка Купала	са шляхты	Жыццё сялян і інтэлігенцыі	+	+
Якуб Колас	з сялян	Жыццё інтэлігенцыі і сялян	+	+

2. Правядзіце самастойна ўрок-абагульненне вывучанага матэрыялу, запоўніўшы наступную таблицу:

Пытанне	Пісьменнікі	Назвы твораў	Гады напісання	Жанр	Цытата
Сучасная беларуская проза					
Сучасная беларуская паэзія					
Сучасная беларуская драматургія					

3. Арганізуйце ў класе віктарыну «3 займальнага літаратуразнаўства: думкі, меркаванні, здагадкі» па наступных пытаннях:

3. Які трохскладовы вершаваны памер называецца так, як і частка чалавечага цела? Чаму?

4. Адзін з двухскладовых вершаваных памераў звязаны сваёй назвай

з назвай музычнага інструмента і аднаго з відаў спорту адначасова. Як гэты вершаваны памер называецца?

5. Вершаваны памер – харэй. Музыканы калектыў – хор. Якая тут сувязь?

6. Як вы ведаеце, многія літаратуразнаўчыя тэрміны маюць старажытнагрэчаскае моўнае паходжанне. Некаторыя з іх звязаны з імёнамі багоў, міфалагічных істот. Што ў гэтым плане можна сказаць пра сугучча на канцы радкоў у вершах (рыфму)?

7. У якіх вобразах стаяць побач канкрэтнае, прадметнае і абстрактна-філасофскае і вынікаюць адно з другога па ледзь прыкметнаму падабенству? Хто з нашых беларускіх паэтаў удала карыстаецца падобнымі вобразамі?

8. Ці ёсць сэнсавая сувязь паміж рускім словам «тропа» (сцежка) і літаратурным тэрмінам «троп»?

9. Памянішальна-ласкавы суфікс у большасці выпадкаў сваім сэнсавым прызначэннем (прыхарошванне з’яў, «узмоцненая» станоўчая або адмоўная ацэнка іх) звязаны з нейкім тропам (тропам яшчэ па-іншаму называюцца слоўна-выяўленчымі сродкамі). З якім?

10. Назавіце тэрміны ў навуцы пра літаратуру, якія маюць усходнеславянскае ці беларускае паходжанне. Не маюць адпаведнікаў на іншаземных мовах. Некалькі такіх тэрмінаў чагадаем: пасланне, паданне, казка, апавяданне.

11. Як называецца страфа, якая складаецца з васьмі радкоў? Назавіце зборнік паэта з Лагсінчыны – прадстаўніка філалагічнага, пасляваеннага пакалення, што складаецца толькі з такога роду вершаў?

12. Назва якога метаду і літаратурнага напрамку паходзіць ад слова «узорны»?

13. Назва якога роду літаратуры і па якіх прычынах паходзіць ад назвы музычнага інструмента?

14. Творы на ўрачыстыя выпадкі жыцця – хвалебныя песні ў адрас пераможцаў на Алімпіядах у Старажытнай Грэцыі, з прычыны ваенных перамог, нейкіх значных дасягненняў, нараджэння славурых людзей-герояў, усхвалення краіны, народа – называюцца па-рознаму. У сувязі з гэтым падбярыце сінонімы да слова «ода».

5. **Наладзьце разам з настаўнікам творчую сустрэчу** (майстар-клас, «круглы стол») з крытыкамі, літаратуразнаўцамі, спецыялістамі ў галіне літаратурнага краязнаўства. Сфармулюйце яе тэму. Падрыхтуйце анкету (сістэму пытанняў) для літаратуразнаўца (крытыка, краязнаўца).

6. Падрыхтуйце **даклад** на адну з тэм: «Беларуская мастацкая літаратура ў Інтэрнет» або «Што такое інтэрнет-крытыка».

7. Запоўніце табліцу па тэорыі літаратуры, я матэрыялам для прыкладаў павінна паслужыць творчасць вашага любімага паэта (Р. Барадуліна, А. Разанова, Я. Янішчыц і інш.) .

Троп	Азначэнне	Прыклад
Параўнанне	Мастацкі троп, у аснове якога ляжыць супастаўленне дзвюх з'яў з мэтай іх характарыстыкі адной праз другую.	
Метафара	Від тропа, у якім уласцівасці адной з'явы пераносяцца на другую па прыцыпу ўпадабнення.	
Эпітэт	Мастацкае азначэнне, якое вобразна характарызуе прадмет, чалавека або жыццёвую з'яву.	
Увасабленне	Мастацкі троп, асобны від метафары, які асноўваецца на прыпадабненні прадметаў, з'яў прыроды паводзінам чалавека, перанясенні на гэтыя з'явы чалавечых уласцівасцей.	

8. Часцей мы карыстаемся замежнай тэрміналогіяй. Больш за ўсё літаратуразнаўчых тэрмінаў маюць старажытнагрэчаскае паходжанне, меншая частка іх – з лацінскай, французскай, англійскай і нямецкай моў. Перакладзіце з беларускай мовы на замежныя (рускую і тую мову, што вы вывучаеце ў школе) наступныя тэрміны.

- Пабудова – _____.
- Перанясенне – _____.
- Адухаўленне – _____.
- Свабодны верш – _____.
- Пасляслоўе – _____.
- Супрацьпастаўленне – _____.
- Перабольшанне – _____.
- Памянчэнне (троп) – _____.
- Апавяданне (байка, казка) – _____.
- Змест – _____.
- Тэма – _____.
- Камазіцыя – _____.

9. Напішыце нататку ў газету на тэму «Беларуская літаратура XXII стагоддзя: якая яна?».

11. Гэта дом, дзе жывуці пісьменнікі XX стагоддзя. Па слове з назвы твора паспрабуйце аднавіць імя і прозвішча пісьменніка.

Сэрца...

... на
ВОЛЮ

Я з

...
ВЯСНОЙ

... бяды

... дзеці

... панна
...

Суд...

Дом...

... Маці

10. Паспрабуйце **напісаць пажаданне** будучым пяцікласнікам, выказаць ім свае парады, зажаданні і парады па вывучэнні беларускай літаратуры.